

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Таким образом, можно сделать вывод, что глобализация мировой экономики является одним из основных факторов модификации стратегий экономического развития стран на современном этапе. Т.к. глобализация - конвергенция стратегий экономического развития, интеграция стран в мировое хозяйство и их эффективное сотрудничество. На наш взгляд, необходимо следовать глобализационным процессам, при этом не допуская снижения производства в странах-производителях, а также менять стратегии экономического развития стран с учетом глобализации мировой экономики.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Ведута Е. Н. Стратегия и экономическая политика государства. - М.: Академический проспект, 2004. — 456 с.
2. Евлакова И.А. Суперечливі наслідки глобалізації / И.Евлакова // Стратегії розвитку України: Науковий журнал. – 2004. – №3-4. – С. 278–281.
3. Евлакова И.А. Національні стратегії розвитку в умовах глобалізації / И.Евлакова // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2005. – №6. – С. 90–97.
4. Спасов А.В. Трансформация национальных государств в условиях глобализации / А.Спасов // Инновационная экономика в зеркале устойчивого развития: Сб. научн. тр. Ч. 2. Краснодар: Кубанский Государственный Университет - 2005. 0,12 п.л.;
5. Спасов А.В. Модель прогрессивной трансформации отечественной экономики / А.Спасов // Информационный листок №2005-27. – Краснодар, Центр научно-технической информации – 2005. 0,45 п.л.;
6. Транснациональные корпорации: Монография / Ф.В. Зиновьев, В.П. Бардзиловский, В.Е. Реутов, Т.А. Безземельная, И.Ф. Зиновьев, Г.В. Бережная, И.А. Евлакова; Под ред. Ф.В. Зиновьева и В.Е. Реутова. – Симферополь: Таврия, 2007. – 220 с.
7. Яковец Ю. В. Глобальные экономические трансформации 21 века / Ю. В. Яковец. – Москва: Экономика, 2011. – с. 382
8. FDI Statistics, [Electronic resource] / Access mode: www.unctad.org/fdistatistics
9. Levitt Th. The Globalization of Market // B. de Witt, R.Meyer (ed.). Strategy. Process, Content, Context. An International Perspective. - Minneapolis, St. Paul, New York, Los Angeles, San Francisco, 1994. - 482–489 p.

ЄВРОПЕЙСЬКА КЛАСТЕРНА ПОЛІТИКА У ДРУГОМУ ДЕСЯТИЛІТТІ XXI СТОЛІТТЯ ЗА ПРИНЦИПОМ «4 X 5»

Куриляк Є.Ю., аспірант кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу Тернопільського національного економічного університету, Україна

Куриляк Є.Ю. Європейська кластерна політика у другому десятилітті XXI століття за принципом 4 x 5.

У статті аналізується модель «4 x 5» Консультативної групи з питань кластероутворення, що складають принципи європейської кластерної політики, орієнтованої на формування кластерів світового рівня у другому десятилітті XXI століття. В її основі закладені підходи, які надають фундаментального значення загальноєвропейському простору за умов розробки кластерної політики на різних рівнях управління. Виділяються підходи, пов'язані із регіональною концентрацією знань, що обумовлені синтезом кооперації і конкуренції у міжнародному просторі і на європейських ринках. Розглянута роль динамічних кластерів; орієнтація європейської кластерної політики; напрямки нарощування зусиль законотворчими політичними установами на національному та регіональному рівнях; особливості діяльності європейських інституцій в питаннях забезпечення зростання ролі кластерів у економічному розвитку, зокрема Європейської Комісії, Комітету регіонів і Європейського інвестиційного банку. Показано методи посилення регіоналізації та забезпечення широкої відкритості кластерів для співробітництва як у національному, так і у глобальному просторі. Аналіз здійснено в аспектах напрямків Європейського меморандуму щодо кластерів.

Ключові слова: європейська кластерна політика; європейські інституції; європейський меморандум щодо кластерів; кластер; крос-кластерна політика; регіон.

Куриляк Е.Ю. Европейская кластерная политика второго десятилетия XXI столетия в рамках принципа «4 x 5».

В статье анализируется модель «4 x 5» Консультативной группы по вопросам кластеризации, в которой представлены принципы европейской кластерной политики во втором десятилетии XXI века, ориентированной на формирование кластеров мирового уровня. В ее основу положены подходы, в которых фундаментальное значение имеет общеевропейское пространство при условии разработки кластерной политики на разных уровнях управления.

Выделяются подходы, связанные с региональной концентрацией знаний, обусловленных синтезом кооперации и конкуренции в международном пространстве и на европейских рынках. Рассмотрена роль динамических кластеров; ориентация европейской кластерной политики; направления наращивания усилий законодательными политическими учреждениями на национальном и региональном уровнях, особенности деятельности европейских институтов в вопросах обеспечения возрастания роли кластеров в экономическом развитии, в частности Европейской Комиссии, Комитета регионов и Европейского инвестиционного банка. Показаны методы усиления регионализации и обеспечения широкой открытости кластеров для сотрудничества, как в национальном, так и в глобальном пространстве. Анализ выполнен в аспектах направлений Европейского меморандума о кластерах

Kurylyak Ye. Yu. European cluster policy in the second decade of XXI century, in accordance to 4 x 5 principle.

The paper analyzes the Advisory Group's «4 x 5» clustering model, which presents the principles of European cluster policy in the second decade of the XXI century focused on the formation of world-class clusters. It is based on the approaches with fundamental role of the European space, which provides the development of cluster policy at different levels of governance. It is concentrated on the approaches with the fundamental role of the European space under the conditions of the cluster policy development in the different management levels. The main accent is on the conceptions, which are connected with the regional knowledge concentration. The result of these approaches is the synthesis of cooperation and competition in the international space and the European markets. It is examined the role of dynamic clusters; the orientation of the European cluster policy; direction of lawmaking political institutions which are increasing their efforts at the national and regional levels, particularities of the European institutions' activities in matters of increasing the role of clusters in economic development, in particular the European Commission, the Committee of the Regions and the European Investment Bank. The methods of regionalization enhancement and making sure of broad cluster openness for the cooperation, both in the national and global space are shown. The analysis is performed according to the principles of the European memorandum of clusters.

Keywords: region, cluster, cross-cluster policy, European cluster memorandum, European cluster policy, European institutions.

Постановка проблеми. Розвиток економіки країн Європейського Союзу, попри зростаючі темпи у довгостроковому вимірі, ще не забезпечило повного використання переваг єдиного європейського ринку. З огляду на це Європейська Комісія схвалила стратегію «Європа – 2020», яка спрямовує збільшити потужність Євросоюзу і підвищити життєвий рівень громадян. Цілі європейського розвитку сфокусовуються на підвищенні конкурентоспроможності ЄС, продуктивності, потенціалу для зростання та економічного зближення. Нова стратегія концентрується на ключових сферах: знаннях та інноваціях, вищій зайнятості та соціальному залученні [2, 16]. Ефективним напрямком досягнення цілей економічного розвитку у всіх країнах ЄС вважається розвиток кластерних форм підприємництва, завдяки яким формуються зв'язки між корпоративним сектором, інвестиційними, посередницькими, науковими, навчальними та суспільними організаціями регіонів різних типів. Європейська практика засвідчила, що нині технічний прогрес забезпечують не роз'єднані підприємства, а їх мережеві об'єднання кластерного характеру. Одночасно вона показала, що чимало кластерів обмежують свої зусилля на

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

увикористанні поверхових резервів. Проте, нарощування позицій світового лідерства потребує переходу за точку перетину, біля якої опинилися європейські кластери у посткризовому бізнес середовищі. Для цього формуються нові підходи до створення і функціонування кластерів, які заслуговують на вивчення і творче використання. Значною мірою вони визначені у «Європейському меморандумі щодо кластерів» [11], який аналізується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції розвитку кластерів і оцінка нових ідей є в полі зору європейських дослідників постійно. Переважна більшість досліджень мають вибірковий характер і концентруються на вивченні досвіду окремих кластерів. Серед системних аналітичних матеріалів заслуговує на увагу дослідження, підготовлене Генеральним директором Європейської Комісії з підприємництва і промисловості (Enterprise and Industry Directorate-General) у співпраці з генеральними директоратами з наукових досліджень (Research Directorate-General) і регіональної політики (Regional Policy Directorate-General) [8]. Спробу систематизувати зарубіжний досвід здійснено Радою з розвитку підприємництва Республіки Білорусь за Програмою розвитку ООН «Формування сприятливих адміністративних, правових і економічних умов для розвитку підприємництва на основі активізації діалогу держави і приватного сектору» [5]. Серед індивідуальних публікацій українських авторів системний характер мають роботи В. Гейця [1], С. Соколенка [6], Л. Федулової [7]. Певна інформація акумульована на порталі «Українські кластери», що об'єднав учасників регіональних кластерів – підприємств, науковців і місцеві органи влади. Проте останні ініціативи ще не знайшли інформаційного й аналітичного узагальнення. Це стосується і Європейського референдуму щодо кластерів [11].

Мета дослідження. Дослідження переслідують мету аналізу тенденцій європейської кластерної політики на основі моделі «4 x 5», розробленої Консультативною групою з питань кластеризації при Європейській Комісії.

Результати дослідження. За кластерною політикою і кількістю програм, що забезпечують її реалізацію, Європа є безперечним лідером. Щонайменше, вона перебуває серед найбільш активних регіонів у світовій економіці. Вже багато років відомі кластерні ініціативи Каталонії і країни Басків в Іспанії, Венето в Італії, Софія-Антиполіс у Франції, деякі виробничі об'єднання Шотландії, Данії та Нідерландів. В останні роки активізували використання кластерів ряд регіонів Австрії, Чехії та Великої Британії. У рамках національних ініціатив набувають інноваційного розвитку кластери Німеччини, Франції, Швеції та Фінляндії.

Розвитку мережі кластерів сприяла широкомасштабна робота, що проводилася Європейською Комісією. По-перше, опосередкований (проте, значний) вплив на ці процеси справила програма єдиного ринку (Single Market Program - SMP) через формування такого середовища бізнесу, яке стимулювало пошук нових організаційних форм економічного розвитку [9] По-друге, безпосередній вплив на розвиток кластерів справила Європейська Комісія через загальноєвропейські програми підтримки зусиль з розвитку кластерів на національних та регіональних рівнях. Зокрема, Інноваційна програма конкурентоспроможності, Структурні фонди, і 7-а Рамкова програма включають в себе широкий спектр підтримки заходів з розвитку кластерів, інноваційності та конкурентоспроможності.

Попри внесок у розвиток регіональних і національних економік Європи, досягнення якого стало можливим забезпечити значною мірою завдяки кластерній політиці, нині стає очевидним і те, що потенціал існуючих кластерів у своїй сукупності ще не дав можливості досягнути світового лідерства. Завдання, що визначені у програмі економічного і соціального розвитку «Європа 2020» потребують конструювання такого механізму, який «перевів» би економіку на рейки нової якості. Йдеться про забезпечення стабільності європейської економічної моделі, насамперед, в аспектах конкурентоздатності, інноваційності та економіки знань [4]. Більшість кластерів на початок 20-х років ХХІ століття цим завданням вже або ще не відповідали. Тому автори «Європейського меморандуму щодо кластерів» зробили висновок про те, що європейська кластерна політика знаходиться у критичній точці перетину. Перехід на вищій шабелі потребує кардинальних змін у політиці кластеризації на основі скоординованих дій на трьох рівнях. Насамперед, якісно нові підходи мають набуті виконавчі агентства, які реалізують кластерну політику на національному, регіональному і місцевому рівнях. По-друге, з урахуванням глобальної конкуренції має розроблятися політика підтримки кластерів з боку міністерств і місцевих органів влади. Зрештою, з орієнтацією на завдання «Європи 2020» повинні перебудуватися європейські інституції, що відповідають чи спеціалізуються на кластерній проблематиці і започаткувати торування по шляху з напрямком до кластерів світового рівня.

У другому десятилітті ХХІ століття Європейський Союз зробив ставку на динамічні кластери, які спроможні розвивати унікальні якості, що мають у кожній з країн, кожному національному і європейському регіоні потенціал посилення позицій співтовариства у світовій економіці. Як правило, регіони, які мають у своєму складі великий портфель інноваційних лідерів, процвітають і, навпаки, регіони, в яких не сформовані кластерні утворення, відстають у соціально-економічному розвитку. Глобалізація призвела до зростання переваги регіонів із сильними кластерами порівняно з тими, які не спроможні визначити і розвинути профіль своєї виключної спеціалізації або неподібності [10].

У «Європейському меморандумі щодо кластерів» визначаються п'ять критеріїв, яким мають відповідати динамічні кластери. По-перше, вони являють собою основну рушійну силу інновацій і процвітанню, допомагаючи регіонам у розвитку своєї виробничої унікальності. По-друге, кластери мають розвиватися природним шляхом на конкурентних ринках без затримки з боку владних структур і набути необхідного рівня конкурентоспроможності з використанням економічного потенціалу регіону. По-третє, успішні кластери є в регіонах, в яких повною мірою використовуються стимули конкуренції і які самі є конкурентоспроможними з іншими регіонами. Для цього розвиток європейської політики буде здійснюватися у напрямку подальшого усунення бар'єрів для торгівлі та посиленні вимог до покращення навколишнього середовища з тим, щоб безперешкодно розвивалися конкурентоспроможні кластери і усувалися з ринку слабкі і неперспективні кластерні угруповання. В четвертих, Європа потребує такої співпраці між компаніями, державними установами, науковими і освітніми закладами та іншого роду організаціями, які орієнтуються на високі результати, не зважаючи на рамки адміністративних меж. У п'ятих, для сильних кластерів притаманно те, що вони стають і помітнішими, і привабливішими, якщо вони мають стійкі зв'язки з іншими кластерами за межами своїх регіонів і країн. Європа має більшою мірою плекати транснаціональне міжкластерне співробітництво та зв'язки між організаціями, які розвивають політику і практику кластеризації, що орієнтовані на обмін кращим досвідом.

Європейська кластерна політика – динамічний процес, який безперервно розвивається на основі ґрунтовних і всебічних досліджень. У цілому в ЄС кластери розглядаються в якості інструменту політики. Більше того, вважається певне втручання доцільним, якщо є загрози зменшення здатності кластеру забезпечити таке протікання спільної діяльності, яке сприяє зростанню ефективності. Потреба в координації виникає, зокрема, у випадках, коли окремі члени кластеру пошукують інвестиції переважно для розвитку своєї фірми без огляду на реалізацію спільних цілей консорціуму. Інші випадки регулювання функціонування кластеру відповідно з політичною спрямованістю всіх рівнів управління пов'язані із існуванням інформаційної асиметрії. Вона виражається в тому, що навіть за умови наявності у всіх кооперованих членів стимулу до отримання запланованого результату, знання для прийняття вірних рішень «розсіяні» між багатьма зацікавленими сторонами. Ще один сценарій, пов'язаний із інформаційною асиметрією, характеризується складністю для менеджменту врахування їх впливу як на сьогоднішній, так і на майбутнє.

Кластерна політика, розробляється на різних рівнях управління, але фундаментальне значення для них має загальноєвропейська. В авангарді її реалізації знаходяться динамічні кластери, котрі у своїй діяльності орієнтуються на неї. Кожний етап розвитку потребує формування системи принципів кластерної політики, які відповідають особливостям майбутнього періоду. У Європейському Союзі визначені п'ять підходів до сучасної кластерної політики, які враховують глобальні тенденції розвитку світової економіки та сучасний стан соціально-економічного розвитку Європи.

Насамперед, європейська кластерна політика орієнтуватиметься на підтримку створення і зростання динамічних інноваційних кластерів та регіональну концентрацію знань, обумовлених синтезом кооперації і конкуренції водночас як у міжнародному просторі, так і в середині європейських країн на ринках, відкритість яких зростатиме. Ця позиція виражається новим терміном "coopetition", який є поєднанням двох слів: кооперація і конкуренція.

При розробці європейської кластерної політики мають застосовуватися науково обґрунтовані стратегії і методи оцінок наслідків рішень, що приймаються. Для цього рекомендується використовувати якомога ширший комплекс джерел, в тому числі науково-методичні розробки Європейської кластерної обсерваторії.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Програми і стратегії, що складаються на європейському, національному і регіональному рівнях, повинні бути основою, на які спираються розробники концепції і бізнес-плану діяльності певного кластеру. При цьому мають враховуватися унікальні потреби кластеру у використанні інструментів, що створені для реалізації кластерної політики.

Важливою складовою кластерної політики є зміцнення транснаціонального співробітництва при заснуванні і у процесі функціонування кластеру. У країнах ЄС усвідомлюють, що кластери можуть відігравати суттєву роль у залученні до регіону іноземних інвестицій з урахуванням його унікальних атрибутів. Особлива увага при цьому повинно приділятися розвитку стратегічних зв'язків у сфері бізнесу із світовими лідерами. Так, Підляський кластер білизни (Польща), створений у 2008 році за ініціативою провідних підприємств галузі, має своїх дизайнерів, спеціалізований дизайн-студії та кваліфікованих працівників. Він надає роботу 600 працівникам, виробляє 3 млн. одиниць білизни, з яких 40% експортуються. Кластер розвивається у напрямку перетворення у світовий центр білизни, маючи в асортименті поряд із повсякденною ексклюзивну білизну, весільну, еротичну та для шуднення. Крім того, члени кластеру поставили на ринок першу спільну інноваційну колекцію білизни, у якій використання іонів срібла у полімерних волокнах дозволило отримати ефект антибактеріального захисту не позбавляючи відчуття свіжості. При цьому члени Підляського кластеру пошукують іноземних партнерів для співробітництва як у сфері продажу і дистрибуції білизни, так і в інтересах отримання нових технологій, що можуть бути використані у виробництві продукції фірми¹.

Ще однією умовою розробки кластерної політики, що має братися до уваги, полягає у розвитку співпраці стратегічного характеру з компетентними організаціями, що можуть здійснити експертну оцінку кластерних ініціатив та сприяти забезпеченню кваліфікованої підготовці заключної програми. У зв'язку з цим, береться на озброєння курс на сприяння створенню організації оточення бізнесу, орієнтованих на підтримку представників ділового і наукового секторів у сфері реалізації різного роду ділових ініціатив і науково-дослідних розробок. Ці організації пропонують, наприклад, спеціалізоване обладнання для лабораторій та спеціалізований діловий консалтинг. У Польщі, наприклад, у 2010 році діяли 735 інноваційних і підприємницьких центрів, серед них 90 центрів передачі технологій і 317 навчально-консалтингових і інноваційних центрів.

Третій блок ініціатив «Європейської меморандуму щодо кластерів» пов'язаний із встановленням органічного зв'язку між загальноєвропейською кластерною політикою та законодавчими політичними установами національного і регіонального рівнів. З огляду на підтримку нарощування зусиль останніх система має орієнтуватися на цілковиту підтримку зусиль у п'яти напрямках. Підкреслюється, що у пріоритетах має бути розробка і підтримка кластерних ініціатив і програм, що відкриті для всіх компаній і структур, які можуть отримати користь від співробітництва в рамках кластеру і де всі учасники, включно з урядом, активно задіяні у розробці і реалізації відповідних планів дій. Можна вважати, що таким чином буде забезпечено створення кластерів саме там, де конкуренція на регіональному рівні дає можливість визначити своє місцезнаходження виключно на основі критеріїв економічної ефективності, а не в залежності від штучних бар'єрів, що впливають на міжрегіональну торгівлю та інвестиційну діяльність.

Підтримка кластерних ініціатив не повинна нівелювати роль конкуренції між суб'єктами ринкової економіки за найкращі умови виробництва, вигідну позицію на ринку і обмежувати її можливості у регулюванні попиту і пропозиції, які урівноважують ринкові ціни. З огляду на це великі кластерні програми мають розвиватися лише за умови суттєвої необхідності на основі відкритих конкурсів при концентрації системи політичних інструментів на їх забезпеченні з тим, щоб отримати високі результати, збільшити зайнятість та сприяти міграції капіталу з депресивних кластерів до інших сфер економіки.

Дотримання законів конкуренції у європейській кластерній політиці виражається також у вимогах надання підтримки державним органам національного і регіонального рівнів, задіяних у процесах створення нових кластерів. Вона вважається доцільною за умови розробки портфельних підходів з використанням існуючих ресурсів і сприяння структурним змінам у кластерах, які втратили свої конкурентні переваги. Це є фактором, який забезпечив в Європі зростання кількості нових кластерів. Як свідчить досвід Польщі, у цій одній з найбільших економік Європи до березня 2012 року було реалізовано 212 кластерних ініціатив [3, 8]. Їх засновниками стали переважно підприємства, що свідчить про високу ступінь самоорганізації і співробітництва у діловому середовищі.

У системі підтримки кластерних ініціатив важлива увага приділяється інтеграції кластерним зусиллям з кросс-кластерною (горизонтальною) політикою, пов'язуючи їх на основі дотримання принципів прямого і зворотного зв'язку. Ефективність подібного роду заходів можуть забезпечити посилення співпраці підприємств і організацій із спільними бізнес-інтересами у сфері виробничої спеціалізації на випуску однотипної продукції на базі подібності технологій і впровадження спільної стратегії збуту.

Розробка кросс-кластерної політики організації виробництва і збуту має сприяти розвитку ключових бізнес-процесів від розвитку бренду, особливо в аспектах створення нового продукту до управління споживачем та ланцюжками постачань. Об'єднання підприємств у кластери горизонтального типу дозволяє концентрувати зусилля на «вихованні» лояльності споживача, створенні системи взаємодії із посередниками насамперед методами розробки кросс-кластерних програм та розміщувати заявки на продукцію.

Зрозуміло, що Консультативна група з питань кластероутворення при формуванні принципів підтримки цих процесів не могла не враховувати наявність конкурентних переваг, які мають місце в Європі завдяки створенню союзу 27-ми держав. Ці аспекти знайшли своє вираження в останньому, п'ятому принципі блоку підтримки зусиль державних органів на національному і регіональному рівнях. У Європейському кластерному меморандумі зазначається, що їх підтримка має орієнтуватися на оновлення загальноєвропейського інноваційного середовища шляхом розвитку провідних ринків, збільшення обсягу і доступності ризикового капіталу, підтримки досліджень глобального значення та інвестицій в інноваційний потенціал.

Консультативна група з питань кластероутворення у «Європейському меморандумі щодо кластерів» визначила нову роль європейських інституцій у розвитку кластерів в сучасних умовах. При цьому особливе значення надано Європейській Комісії, Комітету по справах регіонів і Європейському інвестиційному банку. Вони забезпечують фінансування основної частини заходів, орієнтованих на підтримку кластерних ініціатив. Тому в якості найпершого завдання цих європейських інституцій визначено оптимізація різноманітних програм задля ефективного використання наявних інструментів.

Для європейської політики притаманна орієнтація на зниження диспропорцій у розвитку окремих регіонів при прискореному розвитку периферійних і депресивних економік. Фінансове забезпечення цих процесів на загальноєвропейському рівні здійснюється з централізованого Європейського фонду регіонального розвитку з 1975 року. Ідеї кластерної політики розвиваються таким чином, щоб надати цим процесам нових імпульсів. З огляду на це визначається завдання перегляду впливу існуючої політики на кластери і структурні зміни в напрямку більш ефективного географічного розподілу економічної діяльності у всій Європі.

Зростання кількості кластерів – це процес посилення регіоналізації. Проте, він несе в собі загрози автаркії, що треба передбачати і створювати інструменти для широкої відкритості кластерів для співробітництва як у національному, так і у глобальному просторі. Для формування кластерів світового рівня умовою вирішення такого завдання є спрямування підтримки цілеспрямованої транснаціональної кооперації між кластерами, наприклад, у таких сферах як фінансування і розвиток компетенцій за допомогою нових політичних інструментів і з огляду на відносини між сусідніми державами, а також особливі потреби окремих кластерів.

З метою створення зворотного зв'язку між європейськими структурами і процесами кластероутворення кластерна політика має дотримуватися ще двох принципів. Йдеться про продовження розповсюдження нейтральної інформації про кластери, потенціал регіонів у розвитку інновацій, їх кластерну політику та вплив кластерної політики на економічне процвітання регіонів шляхом безперервного накопичення таких даних Європейською кластерною обсерваторією. Крім того, мають надаватися ефективні відкриті платформи задля подальшого полегшення транснаціональної кооперації, а також повинна бути створена консультативна і спостережна наглядова група, на яку покладаються консультативні і дорадчі функції, пов'язані із реалізацією ідей «Європейського меморандуму щодо кластерів».

Висновки і пропозиції.

¹ Особисті матеріали, отриманні під час стажування в університеті міста Лодзі в Польському агентстві розвитку підприємництва.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

«Европейський меморандум щодо кластерів», який ініційований представниками регіональних і національних виконавчих агентств, визначив чотири блоки принципів:

1. Модель динамічного кластеру;
2. Роль агентів щодо реалізації загальноєвропейської кластерної політики;
3. Спрямованість підтримки зусиль державних органів на національному і регіональному рівнях;
4. Завдання Європейської Комісії, Комітету по справах регіонів, Європейського Інвестиційного банку та інших європейських інституцій

Європейський досвід кластеризації свідчить про те, що політика минулих років в цілому дала позитивний ефект. Разом з тим, зміна завдань соціально-економічного розвитку відповідно до нинішнього етапу глобалізації і регіоналізації, нові умови конкуренції на міжнародному ринку спричиняють потребу в її удосконаленні. Принципи Європейської кластерної політики «4x5» є основою для розробки концепцій рамкового характеру, які забезпечать визначення основних позицій стратегії, орієнтованої на підтримку освіти та розвиток кластерів світового класу. Вони повинні бути адаптовані до умов розвитку і реформування економіки України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Гець В. Кластери і мережеві структури в економіці – тема досить цікава, але на сьогодні ще не до кінця вивчена // Економіст. - № 10. – 2008. – С. 10-11.
2. Європейська рада схвалила стратегію Європа–2020. – Євробюлетень. – 2012. – квітень 2010. С. 16.
3. Кластери в Польщі. – Варшава: Польське агентство розвитку підприємництва, 2012. – С. 8
4. Лісабонська стратегія» має змінити нова програма розвитку «Європа 2020 / Євробюлетень. – 18.01.2010 // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/news/238694.html>
5. Развитие кластеров: сущность, актуальные подходы, зарубежный опыт. – Минск: «ТЕСЕЙ», 2008. – 72 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.cluster.by/files/Klaster1.pdf>.
6. Соколенко С. Производственные системы глобализации: Сети. Альянсы. Партнерства. Кластеры / С. Соколенко // К.: Логос, 202. 654 с.
7. Федулова Л.І. Кластерна політика в системі забезпечення технологічного розвитку регіонів [Електронний ресурс] / Л.І Федулова // Економічні науки. Серія «Регіональна економіка». – 2010. – № 7(27). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_5/20.pdf.
8. Innovation Clusters in Europe: a statistical analysis and overview of current policy support / [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.central2013.eu/fileadmin/user_upload/Downloads/Tools_Resources/Cluster.pdf.
9. Sauner-Leroy J.-B. The impact of the implementation of the Single Market Programme on productive efficiency and on mark-ups in the European Union manufacturing industry / Jacques-Bernard Sauner-Leroy // Economic Papers. – N° 192 September 2003
10. Sölvell Ö. EU Cluster Mapping and Strengthening Clusters in Europe / Örjan Sölvell, Christian Ketels, Göran Lindqvist // The European Cluster Observatory, Center for Strategy and Competitiveness, CSC. – Europe INNOVA Paper № 12: European Communities, 2009. – P. 12
11. The European Cluster Memorandum. Promoting European Innovation through Cluster: An Agenda for Policy Action / Prepared by the High Level Advisory Group on Clusters, chaired by Senator Pierre Laffitte [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vinnova.se/upload/dokument/VINNOVA_gemensam/Kalender/2008/Klusterkonferens_jan08/European%20Cluster%20Memorandum%20Final.pdf

ЗАРУБЕЖНОЕ ИНВЕСТИРОВАНИЕ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ: ПРОГНОЗНЫЙ СЦЕНАРИЙ

Кучеренко В.В., аспирант кафедры «Международная экономика», Донецкий национальный университет

Кучеренко В.В. Зарубежное инвестирование мировой экономики: прогнозный сценарий.

В статье проанализированы современные тенденции развития мировой экономики с точки зрения зарубежного инвестирования. На объемы ПИИ влияют низкие темпы роста мировой экономики и сохраняющаяся неопределенность и финансовые трудности в странах зоны евро. В 2013 году благоприятная тенденция повышения притока ПИИ может быть подорвана ввиду повторного возникновения экономической неопределенности и возможности снижения темпов экономического роста в основных странах с формирующейся рыночной экономикой.

Ключевые слова: зарубежное инвестирование, иностранная инвестиция, мировая экономика, транснациональная компания, международный рынок капитала, движение капитала.

Кучеренко В.В. Закордонне інвестування світової економіки: прогнозний сценарій.

У статті проаналізовано сучасні тенденції розвитку світової економіки з точки зору зарубіжного інвестування. На обсяги ПІІ впливають низькі темпи зростання світової економіки і невизначеність, що зберігається і фінансові труднощі в країнах зони євро. У 2013 році сприятлива тенденція підвищення припливу ПІІ може бути підірвана зважаючи на повторне виникнення економічної невизначеності і можливість зниження темпів економічного зростання в основних країнах з ринковою економікою.

Ключові слова: закордонне інвестування, іноземна інвестиція, світова економіка, транснаціональна компанія, міжнародний ринок капіталу, рух капіталу.

Kucherenko V.V. Foreign investment world economy: the forecast scenario.

The paper analyzes the current trends of the global economy in terms of foreign investment. On FDI affected by low growth in the world economy and the continued uncertainty and financial difficulties in the euro area. In 2013, the favorable trend of increasing FDI inflows may be compromised due to the re-emergence of economic uncertainty and the possibility of reducing the rate of economic growth in major emerging market economies.

Keywords: foreign investment, foreign investment, the global economy, multinational companies, international capital market, the movement of capital.

Постановка проблемы и актуальность темы исследования. Важнейшим фактором, оказывающим определяющее влияние на объемы и качественные параметры международного движения капитала в последней трети XX столетия, является либерализация условий его миграции, свойственная как промышленно развитым странам, так и в большей степени развивающимся странам. Так, в 1999 г. было отмечено 112 изменений в 64 странах, причем в 106 случаях режим облегчен [1, с.190].

Воздействие промышленно развитых стран на движение капитала осуществляется, например, путем стимулирования экспорта-импорта капитала на национальном и межгосударственном уровнях. Политика государства в отношении перемещения капитала в форме займов, портфельных инвестиций и т. п. строится на основе устранения всех возможных ограничений в его движении. В отношении прямых иностранных инвестиций государство оставляет за собой право принимать любые ограничения, направленные на защиту национальных интересов в экономике.

Степень изученности проблемы исследования. Проблемам зарубежного инвестирования мировой экономики посвящены труды зарубежных ученых Дж. В. Бейли, Ю.Ф. Бригхэма, Р. Вестерфила, М.Д. Джонка, Дж.М. Кейнса, Т.М. Крюгера, Д. Дж. МакЛафлина, М.